

Slovenijo v veliki meri prekrivajo karbonatne sedimentne kamnine. Med njimi prevladujeta apnec in dolomit. Od nastanka kamnine pa do izoblikovanja bolj ali manj popolnih kristalov kalcita oziroma dolomita je lahko preteklo več milijonov let. Kamnine so se namreč medtem pogreznila, razpokale, pogosto prelomile in se običajno tudi premaknile več kilometrov od kraja nastanka. Zaradi tektonskih procesov so nastale razpoke ali prostori, ki so bili ob povišani temperaturi in pritisku ter pod vplivom vodnih raztopin primerno mesto za nastanek in rast kristalov kalcita oziroma dolomita.

Temperatura in pritisk, sestava raztopin in drugi vzroki so narekovali nastanek in razvoj kristalov kalcita različnih oblik in habitusov. Kristali kalcita na ozemlju Slovenije so precej raznoliki, imajo pa nekatere oblikovne značilnosti, zaradi katerih jih razvrščamo v posamezne tipe. Predvsem so to skalenoodrski, strmoromboedrski in položnoromboedrski kristali. Med temi tipi pa so na določenem področju ali nahajališču možni tudi različni prehodi.

V poglavju Kalcitonosna Slovenija predstavljamo nekaj značilnih tipov kristalov kalcita iz delujočih in opuščenih kamnolomov. Posebno pozornost namenjamo tistim primerkom, ki so rastle v več generacijah oziroma v spremenljivih razmerah.

Običajno v posameznem geografskem prostoru najprej opišemo osrednje oziroma najpomembnejše najdišče, sledijo pa opisi najdišč v okolici. Mi smo se odločili za drugačno razvrstitev opisov in sicer od zahoda proti vzhodu in od severa proti jugu.

Poleg kalcita in dolomita so opisani tudi drugi minerali, ki jih najdemo v kamnolomih. Mineralna združba v kamnolomih seveda ni pestra, je pa vsekakor zanimiva. Najbolj pogosta spremljajoča minerala sta pirit in markazit. Zaradi oksidacijskih pogojev sta v kamnolomih običajno limonitizirana. Najdemo pa v teh razkritih nedrjih Zemlje tudi železovo bobovo rudo oziroma bobovec. Zato smo v ta sklop uvrstili še prispevek o tem pozabljenem bohinjsem zlatu.

Kalcit je glavni mineral kraškega podzemlja. Tako je prispevek o oblikah kalcita s Krasa smiselno uvrščen v to poglavje. V kraških jamah, redkeje pa v kamnolomih, so tudi kristali sadre. Poglavje sklene predstavitev kalcita v obliki lehnjaka. Kalcit v tem primeru sicer ni v obliki kristalov, ki bi jih lahko občudovali s prostim očesom, vendar je za naravoslovca in ljubitelja narave zanimivo opazovati, kako takorekoč pred našimi očmi nastaja kamnina in kako kalcit inkrustira vejice, liste in mah.

Kalcit je v Sloveniji nedvomno najpogostejši mineral in noben drug mineral na našem ozemlju ne zraste v tako velikih kristalih. Spoznajmo ga.

dr. Miha Jeršek

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Scopolia, Journal of the Slovenian Museum of Natural History, Ljubljana](#)

Jahr/Year: 2006

Band/Volume: [Suppl_3](#)

Autor(en)/Author(s): Jersek Miha

Artikel/Article: [Kalcitonosna Slovenija. 141](#)